

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника

Коломийський
навчально-науковий інститут

ПЕДАГОГІЧНА НАУКА Й ОСВІТНЯ ПРАКТИКА В РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

*Збірник
наукових праць*

Коломия

26 березня 2025

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Коломийський навчально-науковий інститут

**ПЕДАГОГІЧНА НАУКА Й ОСВІТНЯ ПРАКТИКА В
РЕАЛІЯХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ**

збірник наукових праць

Івано-Франківськ
«НАІР»
2025

УДК 37.013:355.48(477:47)(082)

П 24

Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи: зб. наукових праць / упоряд. Слипанюк О. В., Поясик О. І., Ковальчук О. В., Русакова О. В. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 332с.

ISBN 978-617-8011-61-1

У збірнику представлено результати науково-педагогічних досліджень української педагогіки перед викликами діджиталізації; розвитку освітньої інклюзії у воєнну і повоєнну добу; інноваційних вимірів сучасної освіти; історико-культурних та мовно-літературних студій у контексті воєнного часу; етнокультурного вектора вітчизняної гуманітаристики в реаліях війни.

У його основу ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи» (м. Коломия, 26 березня 2025 р.).

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам, педагогам-практикам та всім зацікавленим реформами освітньої галузі.

Рецензенти:

Ланно В. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Коломийського навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Мочернюк Н. Д. – доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність інформації, правильність фактів, цитат та посилань несуть автори.

Рекомендовано до друку Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 06 від 28 квітня 2025 р.)

ISBN 978-617-8011-61-1

© Коломийський навчально-науковий інститут

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ІННОВАЦІЙНІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Bachuk-Ponych N.V.

APPLICATION OF INTERACTIVE TEACHING METHODS IN THE STUDY OF INTERNAL MEDICINE 9

Гресько В. В., Прокопів Л. М.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КЕЙСІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХІ СТ.) 16

Єгорова І. В.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РЕГУЛЯТОР РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ 23

Ланно В. В.

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 29

Лукашевич І. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ 36

Максим'як Л. Л.

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЄКТ “ЛІТНІЙ ІНСТИТУТ” ОБ’ЄДНУЄ ЗУСИЛЛЯ ТА ГУРТУЄ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ 41

Мачуський В. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИМІРІ СЬОГОДЕННЯ 50

Мороз О. В.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА 57

Паска А. В., Паска Т. В.

ФОРМУВАННЯ МУЗЕЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТА МУЗЕЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 62

Сагач О. М.

ВИКОРИСТАННЯ КОУЧИНГОВОЇ МОДЕЛІ GROW У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ 70

Товстюк Н. К., Кульчинський В. В., Микитюк О. Ю.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ 76

Цапро Г. Ю., Гладуш Н. Ф.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ВИКЛАДАННЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ 78

Яковишина Т. В.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 85

РОЗДІЛ II. УКРАЇНСЬКА ПЕДАГОГІКА ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Гайнюк І. М.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ STEM-ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 91

Гайнюк Н. М.

ІННОВАЦІЇ У РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З МЕДІАТЕКСТАМИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ 98

Доголіч О. І.

ПРОБЛЕМИ ЕМПАТІЙНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, КОГНІТИВНИЙ ТА ЕМОТИВНИЙ НАПРЯМКИ ЕМПАТІЇ 104

Микитюк О. П.

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ І НАУЦІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ 108

Микитюк О. Ю., Олар О. І., Слипаний О. В., Микитюк П. Д.

РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ В ОСОБЛИВІ ПЕРІОДИ 116

Пускай С.С.

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 124

Савчук О. Д., Єгорова І. В.

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ
ЗВО В УМОВАХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ 130

Ченіль М. В.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧА-
ЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 135

Шинкура Л. М., Шинкура В. М.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ОСВІТНІ ТРЕНДИ У ФАРМАЦІЇ 141

V. Yakuba, M. Zvereva

MOODLE AS A TOOL FOR BLENDED LEARNING IN UNIVERSITY
EDUCATION..... 146

РОЗДІЛ III. РОЗВИТОК ОСВІТНЬОЇ ІНКЛЮЗІЇ У ВОЄННУ І ПОВОЄННУ ДОБУ

Гладкий В.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:
ВИКЛИКИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ 152

Громик І. І., Боровець О. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРЕДОВИЩА СПІВПРАЦІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ 158

Демиденко Т. М., Сильман О. О.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА
ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК 163

Громик І. І.,
*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна*

Боровець О. В.,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРЕДОВИЩА СПІВПРАЦІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ

Інклюзивна освіта є важливим напрямом розвитку системи освіти в Україні, що передбачає забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб. Відповідно до міжнародних стандартів та національних нормативних актів, інклюзивне навчання спрямоване на створення таких умов, за яких діти з особливими освітніми потребами (ООП) можуть навчатися разом з іншими учнями, отримуючи необхідну підтримку та адаптацію. Згідно з Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю, ратифікованою Україною у 2010 році, держави зобов'язані забезпечити доступність освіти для дітей з інвалідністю на всіх рівнях. Окрім того, Закон України «Про освіту» та Закон України «Про загальну середню освіту» надають правові основи для розвитку інклюзивної освіти в нашій країні. Зокрема, вони визначають інклюзивне навчання як невід'ємну частину освітнього процесу, а також зазначають, що кожен учень має право на навчання в умовах, що відповідають його індивідуальним потребам.

Вітчизняні дослідники та педагоги-практики активно займаються вивченням проблем інклюзивного навчання, прагнучи розробити механізми для його ефективного впровадження в національну освітню систему. Теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти можна знайти в роботах таких сучасних українських науковців і методистів, як Н. Зброєва, А. Колупаєва, І. Мартиненко, О. Нагорна, Н. Софій, З. Шевців та інші.

Інклюзивне навчання є важливою складовою сучасної освітньої системи, що базується на принципах рівності та доступності для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних або соціальних особливостей. Основною метою інклюзивного навчання є створення таких умов, при яких діти з ООП можуть навчатися разом з іншими учнями, у співпраці та взаємодії, отримуючи підтримку та допомогу, що відповідає їхнім індивідуальним потребам [4, с. 89].

У контексті інклюзивної освіти важливим аспектом є особливості організації освітнього процесу в інклюзивному класі, організація відповідного освітнього середовища. Цей процес вимагає застосування інноваційних педагогічних методик, забезпечення психолого-педагогічної підтримки та створення такого освітнього середовища, в якому налагоджується співпраця учнів з різними потребами і можливостями. Організація такої форми навчання передбачає інтеграцію учнів з особливими освітніми потребами в загальний освітній процес, що сприяє їхній соціалізації та розвитку.

Основні принципи інклюзивного навчання включають ідею, що всі діти мають право навчатися разом, незважаючи на наявні труднощі чи відмінності. Школи повинні враховувати різноманітні потреби учнів, застосовуючи різні методи та темпи навчання. Окрім того, важливим є забезпечення рівних можливостей для кожного учня, що досягається через розробку індивідуальних навчальних планів, стратегій викладання та ефективного використання ресурсів. Ключовим аспектом є також надання необхідної допомоги дітям з ООП для забезпечення їхнього успішного навчання та соціалізації [2, с. 75].

Для сучасної української освіти характерні інноваційні процеси, зміна світогляду та створення умов для самоствердження, самореалізації та самовизначення особистості. Підвищується увага до гуманістичних аспектів та індивідуального розвитку учнів, незважаючи на їх здоров'я, соціальний статус або особливості розвитку. У цьому контексті важливого значення набувають принципи дитиноцентризму, поваги до різноманіття, а також визнання інклюзивного навчання як найбільш відповідного

засадничим принципам правової держави, що ґрунтується на гуманістичних підходах.

Інклюзивне навчання дозволяє дітям з особливими потребами отримати освіту в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) за умови адаптації методів навчання до їхніх індивідуальних особливостей. Такий підхід не лише виключає дискримінацію, а й створює спеціальні умови для всебічного розвитку цих дітей, що дозволяє їм адаптуватися в суспільстві, готуватися до життєвих труднощів та повноцінно реалізовувати свій потенціал. Важливо зазначити, що в інклюзивних класах діти з ООП стають активними учасниками освітнього процесу, де вони здобувають навички незалежного життя, взаємодії з іншими, а також вчаться приймати рішення та вирішувати проблеми спільно з однолітками у процесі таких форм роботи, які передбачають взаємодію, співпрацю.

Місія школи полягає у тому, щоб створити сприятливе середовище для розкриття та розвитку талановитості кожної дитини, включаючи дітей з ООП, які навчаються в інклюзивних класах ЗЗСО. Основною метою сучасної освіти є надання кожній дитині можливості досягти успіхів та реалізувати свої духовні, комунікативні, пізнавальні та творчі потреби. Це потребує активної співпраці між вчителями, учнями, батьками та громадськими структурами, орієнтації на досягнення як особистісних, так і колективних успіхів, що сприяють розвитку здібностей дитини. Така співпраця дозволяє дітям не лише досягати певних освітніх результатів, але й розвивати емпатію, оскільки всі учні мають можливість краще розуміти проблеми своїх однолітків з особливими потребами і вчитися бути більш чуйними та добрими [3, с. 21].

Важливим аспектом є також максимальне залучення батьків до участі в освітньому процесі, що є необхідним для успішної реалізації інклюзивної освіти. Інтеграція дітей з психофізичними порушеннями у спільноту дітей з типовим розвитком вимагає подолання численних бар'єрів, які можуть уповільнювати цей процес, а також створення спеціальних умов для соціалізації та повноцінного входження в соціальне середовище. У зв'язку з цим, перед освітніми закладами стоїть завдання не лише організувати освітній процес, а й сприяти

розвитку соціальних навичок, формуванню позитивних взаємодій і створенню толерантного середовища для всіх учасників освітнього процесу [2, с. 72].

Інклюзивне освітнє середовище – це система, що враховує потреби дітей з ООП, забезпечуючи їм рівні можливості для навчання і розвитку в закладі загальної середньої освіти. Воно передбачає створення доступного та комфортного середовища для всіх дітей [5, с. 176]. Інклюзивне навчання ґрунтується на принципі адаптації середовища до потреб кожної дитини, а не навпаки. Важливо, щоб діти з ООП не відчували себе «окремо», а мали можливість взаємодіяти з однолітками, розвиваючи соціальні та комунікативні навички. Для цього вчителі використовують методи, що сприяють кооперації, формуючи почуття відповідальності та товарищескості [1]. У таких класах фокус робиться на розвитку сильних сторін дітей, а не на їхніх обмеженнях. Взаємодія з іншими учнями допомагає дітям з ООП подолати стереотипи та розвивати соціальні навички. При цьому важливо враховувати індивідуальні особливості дітей, наприклад, час концентрації уваги, умови для навчання, рівень шуму та типи матеріалів, що використовуються [4, с. 120].

Таким чином, інклюзивний клас – це навчальне середовище, яке забезпечує рівний доступ до освіти для всіх дітей без винятку, реалізуючи систему освітніх послуг, що враховують особливості кожного учня. Такий клас адаптує навчальні програми, плани, методи та форми навчання, створює безбар'єрне фізичне середовище і активно співпрацює з громадами, залучаючи батьків і фахівців для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб. Крім того, важливим аспектом є створення позитивного емоційного клімату, який сприяє соціалізації всіх учасників освітнього процесу. Для ефективної роботи інклюзивного класу необхідна активна участь та співпраця не тільки вчителів та школи, а й родин учнів, інших членів громади, що дозволяє створити середовище підтримки та взаєморозуміння для кожної дитини.

Отже, інклюзивне навчання є важливою складовою розвитку сучасної системи освіти в Україні, що орієнтується на забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, зокрема тих, хто має особливі

освітні потреби. Впровадження інклюзивної освіти потребує створення відповідного середовища, яке характеризується безбар'єрністю, взаємопідтримкою та активною участю педагогів, учнів, батьків і громади. Таке середовище не лише сприяє освітньому розвитку дітей з особливими потребами, а й стимулює формування толерантності, взаєморозуміння та соціальних навичок усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Зброєва Н. Готовність педагога до інклюзивної освіти (До постановки питання). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. 2012. № 7. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzspp_2012_7_5.
  2. Коваленко О. Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному класі. *Вища освіта України*. 2023. №2. С. 70-79. URL: <file:///C:/Users/innal/Downloads/9.pdf>
  3. Мартиненко І. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення : монографія. Київ : ДІА, 2016. 308 с.
  4. Нагорна О. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ. 2013. 140 с.
- Софій Н. Особливості викладання в інклюзивному навчальному середовищі: практика спільного викладання. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2015. Вип. 10. С. 173-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2015_10_31.